

RICHARD SENČEK, MICHAL VÁROŠÍK a kol.: SIELNICA OD A PO Z

Michal ĎURČO

Historický ústav, Slovenská akadémia vied, Klemensova 19, 814 99 Bratislava; email: histmidu@savba.sk

Široký autorský kolektív pod vedením Richarda Senčeka a Michala Várošíka vydal v roku 2016 monografiu obce Sielnica. Obec sa nachádza severne od mesta Zvolen na strednom Slovensku. Časový záber práce predstavuje obdobie od najstarších čias. Ako už v úvode editori prízvukujú, a je to zrejme aj z príhovoru starostky obce Anny Gavajdovej, kniha vychádza tiež s podporným stanoviskom poslancov obecného zastupiteľstva. Tu treba určite pochváliť takúto iniciatívu, pretože každá obec a mesto, ktoré disponuje takýmto súhrnom

svojich dejín sa môže pochváliť pridanou hodnotou.

V posledných dvoch dekádach vzrástol záujem miest a obcí disponovať súhrnnými poznatkami o svojej minulosti, čoho výsledkom je množstvo publikácií. Dnes je tak možné konštatovať, že väčšina sídiel na Slovensku už má takéto materiály k dispozícii. Ich kvalita, forma aj ciele sú však veľmi rôzne a nemožno hovoriť o jednotnom koncepte. Tieto rozdielnosti pramenia z viacerých špecifik, ktoré sa pri písaní takýchto prác uplatňujú. V prvom rade ide o zloženie autorského kolektívu, kde monografie zostavujú buď profesionálni historici alebo miestni nadšenci. Od toho väčšinou priamo úmerne závisí kvalita a miera vedeckosti práce, vyplývajúca z kritiky prameňov a zdrojov informácií, ktorú musí profesionálny historik bezpodmienečne uplatňovať. Inak sa môže takáto snaha vyvinúť do koncipovania akýchsi pamätníč, ktoré sa väčšinou zostavujú pri výročiach prvých písomných zmienok, ale ich metóda zostáva len vo forme mechanického preberania starších záznamov z kroník. V najhoršom prípade, tak môžu byť takéto publikácie až zavádzajúce, aj keď zo strany autorov nie vždy zámerne. V tomto prípade sa jedná o obecnú monografiu, ktorá nesie

prvky vedeckosti a pôvodného historického výskumu, avšak nie na úkor čitateľnosti a prehľadnosti. Okrem odbornejších statí archeológie, etnológie a histórie, boli do knihy zaradené aj state ako legendy, piesne, šport, ktoré majú skôr popularizačný charakter. Pri tomto druhu publikácie sú však prirodzené požiadavky na komplexnosť a primárnymi adresátmi textu je široká verejnosť. Preto sa javí takáto koncepcia ako logická a účelná.

Z obsahu pozitívne hodnotím najmä časť Epizódy z dejín - Vpád boľševických vojsk. Vo verejnosti často prevláda mylná predstava, že po vzniku prvej Československej republiky 28. októbra 1918 bolo celé územie dnešného Slovenska okamžite a bez problémov včlenené do nového štátu. Pritom ešte v letných mesiacoch roku 1919 prebiehali na Slovensku intenzívne boje proti vojskám maďarskej tzv. boľševickej Republiky rád. Pri vysvetľovaní dopadov ďalších udalostí veľkej politiky na život Sielničanov a Sielnice by som však uvítal rozsiahlejšie uvedenie do problematiky. Niekedy sú totiž udalosti zasadené in media res. Zaujímavé sú podľa mňa spomienky na spolužitie so sovietskymi vojakmi, ktorí boli umiestnení na Sliači po roku 1968. Pre čitateľov bude tiež pútavá časť so zobrazeniami Sielnice na starých mapách.

Chcem sa ešte vyjadriť k formálnej stránke monografie, pretože si zaslúži pozornosť. Kniha je vzorne graficky spracovaná, text má dostatočnú veľkosť. Napriek nie bežnej modrej farbe textu pôsobí s pozadím kontrastne a dá sa dobre čítať. Fotografie sú v texte logicky zalomené pri pasážach ku ktorým sa vzťahujú a majú zodpovedajúcu kvalitu. Rozsah je štedrý a práca má viac ako 350 strán. Pozastavím sa pri členení. Pre tento druh publikácie je encyklopedické rozčlenenie novátorským počínom. Na prvý pohľad sa javí ako praktické, pretože názvy jednotlivých kapitol sú zaradené do abecedného poradia a dajú sa pomerne ľahko a rýchlo vyhľadať. Do miernych rozpakov sa však môže čitateľ dostať, keď sa rozhodne prečítať monografiu od začiatku až do konca. Problém vidím v tom, že state ako základné údaje o obci, lokalizácia v krajine, mapové zobrazenia, poznatky o faune a flóre by sa hodili skôr na začiatok knihy. Tiež napríklad oddiel Archeológia alebo Baníctvo pojednáva o ťažbe rúd, ktoré priamo súvisia s geologickou skladbou, ale oddiel Geológia je za nimi až o takmer sto strán pozadu. Vzniesol by som teda myšlienku, či nie je účelnejšie zostať pri zaužívanom chronologickom a tematickom delení obecných monografií. Encyklopedické rozčlenenie pôsobí na prvý pohľad síce prakticky, ale nakoniec nesúrodo. Pritom vyhľadávanie v práci by nebolo vynechaním takéhoto členenie sťažené, pretože práca disponuje obsiahlym registrom. Popri registri treba pochváliť aj poznámkový aparát, ktorý by mal byť pravidlom aj pri takýchto prácach primárne regionálneho charakteru.

Napriek niektorým mojim poznámkam k hlavne formálnej stránke tvrdím, že obec Sielnica bude disponovať dobrou obecnou monografiou. Táto bude nie len vhodným reprezentatívnym darom pre hostí, ale môže prispieť k lepšiemu poznaniu dejín obce svojimi obyvateľmi a rodákmi. V neposlednom rade, ak sa podarí publikáciu zaradiť do fondov slovenských knižníc môže byť nápomocná študentom vysokých škôl pri písaní historických a etnologických prác z regionálnych dejín.